Jan Neruda

Hřbitovní kvítí

Jan Neruda

Hřbitovní kvítí

Památce časně zemřelého přítele svého,
nezapomenutelnému
ANTONÍNU TOLLMANNOVI
Věnuje BÁSNÍK

Der hat's wahrhaftig als Poet
nicht hoch hinausgetrieben,
in dessen Lie dern mehr nicht steht
als er hineingeschrieben.
EM. GEIBEL

Na pahorku leží pole chudé –
ostrov v časů proudu – málo znáno,
jako skříně skvostné na poklady
čtyřmi bílými zdmi obehnáno.
Vrata jako zámek zrezavělý,
povrch zbořené a zpustlé sady –
nesáhne zde ovšem žádná drzá
ruka uložené na poklady.
Noha spěla má k těm chudým rovům
poutcova jak k hrobu spasitele,
bych zřel místo, čtvrtá zim kde stlala
sabatový šat svůj na přítele.

Zelená se tráva po hřbitově.
Snad jí našilo zde ptactvo zpěvné?
Naděje spíš že to pohrobené
zase vzešly, by snad bylo zjevné.
Červená se kvítí po hřbitově.
Snad ho sázela zde lidská ruka?
Ba spíš myslím, že to pohrobená
láska jest i její drahá muka.
Však i zažloutlé zde bejlí hnusné
porodila v bolu země pustá, –
aj ta podoba zlých vášní jistě,
ta z tvých prsou, bratře, nevyrůstá.

Ticho – jako ráno v dálném poli,
kdesi jenom o kov hruda zvoní, –

aj to stařec, – opřen o lopatu
k zemi shrblá záda pracně kloní.
„Nevíš, kde zde přítel leží?“ – „Čím byl?“
„Čím měl býti, blázne, – člověkem!“
„A jak umřel?“ – „Puklo mu jen srdce,
že mu oplatila lásku nevděkem!“
„A kdy skonal?“ – „Není dávno tomu!“
„Kde by asi ležel, nevím víc;
neboť věřte, kterým srdce puklo,
že jich leží tuto na tisíc.“

Porodila rosa kvítek malý
po zářivém slunci prahnoucí –
duch tvůj jarý zrodil ideály
mile čistou myslí vanoucí.
Zahrálo si slunce ranním květem,
a již kvítek slabou hlavu kloní –
a tvé oko nad zbořeným světem
ideálů hořkou slzu roní.
Co květ toužil, přece vyplněno –
políbením slunce uvadnul –
tobě osud dal však jiné věno –
snové prchli, ty jsi uchřadnul.

Byl jsi chůd – však bujní tvoji snové
nasypali po cestách tvých zlato;
však že zlato sypali ti snové,
nedal svět ti ani chleba za to.
Nebyls krásným – chtěls však dobýti si
od dívčiny marné věrnou lásku;
přišel jiný, pustil jsi se v závod,
pustil jsi se v závod – prohráls sázku.

Zval tě osud k nešťastníků kvasu;
sotva vyřknul slova neblahá
(abys slušně obstál při hostině),
počal svlíkat tebe do naha.
Upletl i věnec krásný z blínu,
položil ho tobě na čelo,
pak tě v sál uvedl, nad nímž slovo
„bída“ v hadů kruhu šumělo.
Kolem stolu živé kostry stály,
stolem jim zde hlad byl mořivý,
hudba k tomu kvasu skočnou hrála –
nešťastných to stenot jizlivý.

A když přesycen byls lahůdkami,
umdlen plesem tmavé do noci,
tu tě uložili v měkké lože,
v lože, kteréž sloulo „nemocí“.

Líhávali na jednom jsme loži
a tys horlil pro mou netečnost,
kdežto bažit po tvých ideálech
vadila mně pouhá skutečnost.
A ta skutečnost již shromáždila
tisícerých v krátkém žití bolů,
srdce vadne, brzo, nejspíš brzo
poležíme sobě opět spolu.

Denn alle Poesie ist tiefes Klagen,
ist des gefangnen Adlers Flügelschlagen,
ein Wächterauf schrei bei des Morgens Grauen,
sie stirbt, wenn wir des Lichts Erfüllung schauen.
- -
Wenn diese Erde einst ihr Pfingstfest feiert,
dann singt die Poesie ihr letztes Lied.

Alfred Meissner

I.

Jaký bujný ples na živém stromu!
Každý lístek k jinému lne pólu;
o Dušičkách ale všechny dole
kolem stromu leží klidně spolu.
Bujná zeleň zjara v listech skví se,
života jarého obraz věrný;
o Dušičkách ale dávno vryla
na každý list smrt svůj obraz černý.

II.

O Dušičkách na hřbitově větřík
vesele si s lidmi zahrává,
radostí snad, že to množství lidstva
pro hřbitov už zase dozrává.
Náhlý vánek oči tobě klíží,
snad to matčin prach tě uspává,
neb co upomínka na hry dětské
bratrův popel s tebou pohrává.

III.

O Dušičkách ročně konají se
u zemřelých drahých návštěvy,
a kdo nezná živých žádných přátel,
u mrtvých tu sobě uleví. –
Skvostná krypta světly ozářená,
kolem lůza v čilém hemžení,
vždyť tu paní černě přioděná
grošem platí jejich modlení. –
U šachty zas malý hošík s sestrou
menší klečí jako přikován,
vždyť zde někde pod tou zpustlou hlinou
otec jejich leží pochován.
Ze dvou kusů dřeva shnilé rakvi
neuměle křížek zrobili
a – by hříčku měla dětská mysl –
lojové kus svíce dobyli.

IV.

Nač zde sklonných vrbin u ohradě
dóm ten pyšný jesti zbudován?
Snad že nový sad na mrtvých sadě
národa svěcencům věnován?
Ó ten stan si pýcha zbudovala,
tlíti lakota chce pospolu,
žene zdi, by čistou zachovala
dávno znečištěnou mrtvolu.
Však i chudoba ta povždy kletá
v smrti věrnou značí rodinu –
hrobník kina v dlouhou šachtu metá
zlopověstnou bídnou chudinu.

V.

Bleskovodům společenských bouří,
mučedníkům našich osudů
v směšnou odplatu pak bratři zdarma
ustelou společnou pod hrudu.
Ó kéž byste místo toho lidu
v šachtu stlali jeho chudobu,
nezaslouženou tu jeho bídu,
bolestnou tu hladu porobu.

VI.

Mnozí chválili, že zpívám o chudobě,
že mou píseň soucit pravý znamená, –
lehko zpívá pouta, kdo sám u porobě,
koho chladně zeď snad střeží kamenná.
Znám ten věčný boj, jenž před svítáním začne,
který neukončí se snad za šera,
v kolébce jejž vzbudí žití ráno lačné,
který v žití přešlém nemře zvečera.
Boj ten denní o chléb s brannou skutečností,
lup kde vítězi píď změří dítěte,
doufání vždy nové v milost budoucnosti,
nadějí smrt náhlou v plném rozkvěte.
Z věnce, který z idejí si mladost svila,
každý den v hrob lístek umí pohřbíti,
dnové, lístky prchnou – hlína dešť ten vpila –
živils se, bys mohl jednou umříti.

VII.

Z šedých mračen déšť se hustý lije,
po dláždění voda proudem teče,
ulicemi prázdnými se města
vojenský tu pohřeb truchle vleče.
Černý vůz s tím bílým křížem táhne
s hlavami svislými čtvero koní; –
mrtvý v suchu – vozka však promoklý
rozmrzele spřež svou k spěchu honí.
Na vozíku kříž a lesklá lebka,
v jejíž oční důlky had se vrývá;
a za lebkou lesklou, dutou, prázdnou,
prázdné čáko lidem „sbohem“ kývá.
Buben potažený černým suknem
trudně odměřeným taktem zvučí,
k tomu z bratrů, již ho sprovázejí,
každý mrzutě si kletbu bručí.
„Arci – stejně se nám zvěde, až nám
místo rakvi dají otěp slámy, –
však by bez nás také cíle dojel,
také chuďas bez nás došel jámy.“

VIII.

Nebe šíré obléklo šat šedý,
jak by před kostelem kajíc stálo,
své „memento moři“ v čele nesouc,
za staré se hříchy lidstva kálo.
Nebe pláče – nevěstu jak ženich
mrtvou – ztuhlou v slzách vřelých topí,
či jak kněz snad budoucnosti poupě –
mrtvou pannu svatou vodou kropí.
Nekropí to kněz snad mrtvou pannu,
aniž z hříchů by se nebe kálo, –
dešť to vlažný v kyprou zem se vpíjí,
bychom neměli snad chleba málo.

IX.

Za mřížemi rovy v stejné řadě,
perly na šňůře jak nehezké,
a snad skutečně to uložené
perly pro království nebeské.
Pak by mříže kolem hrobů byly
řešato dle mého mínění,
aby perel dle jich velikosti
lehčejší kdys bylo dělení.

X.

Tichý růvek leží pozapadlý,
vůkol země suchá již se zbořila:
dávno rakev spadla na trup zvadlý,
dávno země trup ten v popel změnila.
Oj tu hádě na tré rozdělené –
zdrhlé věčnosti znak v zem se potácí;
tu zas dřevo kříže opuchřené
divže mrtvých již se dechem neskáčí.
Splítej lýkem hebkým kvítí ladné, –
sotva pouvážeš, kvítka zpráchněla –
Věčnost! Víra! – Věnec zdaž nezvadne,
kterýž spletla nám zde ruka umělá?
Souhvězdí nás vede jedno luzné
po života různolící planině;
blahýs, poutce, bludičky co svůzné
konečně-li s tebou v jámě nezhyne.

XI.

Na hřbitově drobné hoše
za maminkou prozpěvuje,
bezstarostně po náhrobcích
lehkou nohou poskakuje.
„Ó zlé dítě, slezeš dolů?!
Nech ty v pánu dřímající,
ať nepřijdou v noci k loži
dusiti tě nebožtíci!“
Hoše slouchá poděšené,
bázlivě se vůkol zhlíží,
po trávníku opatrně
za maminkou dál se plíží. –
Pověry ty lidu svaté,
jsou to myslí pouhé vidy?
Či snad uctivost to k zašlým? –
Nebo pocit vlastní bídy?

XII.

Stojí ostrov pustý pokraj moře,
na něm v hrobech otců dávné mravy,
bouřná vlna časů každodenně
hrob z nich jeden v bezdné lůno splaví,
Kolem hrobů pestrá moudrost otců,
pestří opeřenci polétají,
a ty runy po náhrobcích lidem
celý svět a celou dobu tají.
Ve kostnici věkem oplísnělé
myšlénky se zbledlé ubytují, - -
ba se schovávají, že jich ztráty –
a to právem – vnuci nelitují.

XIII.

Valí proud se světem bystry, ostrý,
nekonečnou jeho rovná cesta,
jeho pískem zbořená jsou města,
jeho kalem národů jsou kostry.
Vlnek třpyt jsou zhaslých sluncí světla,
zhaslých sluncí dávno zašlých časů; –
vlnek lesk – toť vlna spláchla krásu,
krásu, která po staletí kvetla.
Proud ten – čas! jenž nezná břehů okovy!
Jen zde onde uzříš jako páru
ostrov plynout nad propastí zmaru –
myšlének to dávných hřbitovy.

XIV.

Když jsem zpívával co malé dítě
s matkou zbožnou Umučení Páně,
všechny muky srdce procítilo,
a v mé oko vstoupla slza maně.
Matka chválila své hodné dítě,
sama plačíc syna konejšila,
srdce usedavé k srdci tiskla,
slzí tok svou láskou utišila.
A když vzrostl jsem a spatřil muže
v člověčenstva slávě, v plné kráse,
když jsem pochopil to vykoupení, –
byl bych radostí pak zplakal zase.
Radostí že byl bych plakal, – mnohý
neměl za hodné mne dítě více, –
děje lidstva mne pak konejšily,
žetě marně mnohým rozžeh svíce.

XV.

Mezi hroby dva se červi potkali.
„Odkud, bratře?“ – „Z lebky básníkovy.“
„Toť nám bratr, co tam viděl, poví.“
„Pouhý mozek – pranic krásného. –
Odkud ty?“ – „Já z lebky učencovy;
nezbylo i tu nic jasného.“
„Myslím, bratře, že ti géniové
jsou jak ona pod sklenicí svíce;
posvítí-li jiným se tmou brojícím,
nezbyde jí samé nic pak více.“

XVI.

Přede mnou tu leží lebka rozpoltěná,
oko svaté runy lebky čítá,
a má mysl z črtu zapletených
živý obraz žití sobě splítá.
Onu runu láska vryla, zášť snad tuto,
onu blaho, tu snad neštěstí,
a zdaž ty, jež činí cesty kratší,
stopy přemýšlení nevěstí?
Tak jak v paměť obraz mrtvoly se vrývá,
ryje mysl v lebku znamení –
vidíš, brachu, mohs mít lebku hladší,
méně jen, ach méně myšlení.

XVII.

Neplač, neplač, brachu, nenaříkej,
že je záhad v světě k znavení,
jenom pít a jíst se pilně zvykej,
v hrobě času dost pak k strávení.
A až umřeš, budeš zbaven všeho,
tělo v prach se moudře rozpadne,
a co zde ti bylo záhadného,
zůstane ti pak i záhadné.
Jakou však tvá mysl píseň hude,
zpívá s tebou celý tvůj i čas,
která lež tě hnětla, hněsti bude
v jiné formě jiné lidi zas.

XVIII.

Mnoho bolů v tomto světě,
mnohý vzdech se zachvěje,
mnohý blázen, co ho hněte,
v dumné písni zapěje.
Mnoho skořep v šírém moři,
mnohá z nich i v chorobě,
však jen jedna ze slz tvoří
perlu v skvoucí údobě.

XIX.

Jsem-li syn, neb cizím Apollinu,
to mou mysl lehko nermoutí,
aniž úsudek snad pohanlivý
někdy čelo moje posmoutí.
Jesti, myslím, poezie první
podíl každého už dítěte,
jeho okem, mysli jeho chůvou,
první učitelkou ve světě.
A ta milá dáma poezie
je jak vůbec všechny dívčiny,
věčné nevěrnosti věčně věrná,
a když prchne, povždy bez viny.
A kdo dívkám věří – stará píseň! -,
píše „věřím“ v řeku plynoucí,
po pavučinách se k nebi souká,
v sítě chytá stíny hynoucí.

XX.

Však znám ten lid, jenž nožem hnusné pitvy
si chleb a slávu potem dobývá,
snad zpěv můj klada na své nuzné váhy,
již znak mu soudu svého v čelo vyrývá.
On z pylu motýlů si vápno pálí,
kdy trámů třeba, les si cizí skotí,
kdy písek váží, jasný pramen kalí,
kdy kámen láme, sousedův dům zhrotí.

XXI.

Zlato chtít snad pozlacovat,
slunce svící osvěcovat,
duhu barvou domalovat,
sopku ohněm podpalovat,
démantů chtít tvrdost zvýšit,
oblaků chtít rychlost spíšit,
toť by bylo rozumnější
nežli tvoje, pěvce Erbene,
písně chtít snad písní opěvovat.

XXII.

Nalákav se prachu z lidské hlíny,
pojav hrobů živou myšlénku,
darmo sháním z oka charé stíny,
klesám zemdlen v krypty výklenku.
Spánek na oko se zmdlené sklání,
jako mlha pláni zaplaví, –
mlhu slunce v rosu rozehání, –
mysl tvoří ve snu postavy.
Přede mnou se zaskví obraz jasný,
z démantů jak záře setkaný,
vystupuje z něho jinoch krásný,
duševním kýms kouzlem pásaný.
V řasách volných přeskvostného rouna
hraje sterá barva měňavá,
tak jak v rouše prý chameleóna
s barvou svou květ každý zahrává.
„Kdož jsi? – Pravda? – Či tě sen můj bájí?“
„Mne co mocnost věčné proměny
bratři tvoji smrtí nazývají. –
Sleduj mne jen, spáči zmámený!“
Mimovolně noha moje vstane,
spěchám divy uzřít žádaje,
až duch před náhrobkem jakýms stane,
bych si nápis četl, kývaje.
„Aj zde odpočívá poezie,
byla, kvetla, zvadla, zetlela!“ –
„V tom se, brachu, leda žert kýs kryje,
poezie že by zemřela? –
A co lyry zvuk by přeznít mělo?“
Pokleknout mně dal duch znamení,
z nitra země v ucho mocně znělo
kyklopických kladiv bušení.

XXIII.

Poezie žila, dokud každý
snům svým víc než pravdě uvěřil,
dokud věci nám teď malicherné
obrovským měřítkem vyměřil.
Dokud bájím věřil zastaralým,
ježto zrodil zpráchnivělý věk,
dokud v palmách dryádky se kryly –
a ne ságo našich polívek.

XXIV.

Posud písně lásky rozkvétají,
posud plynou v proudu časovém,
chováť láska mnoho neznámého,
nevysvětleného v lůně svém.
Láska zalétá k nám jak to ptáče
z krajů neznámých, jih rodících,
písně jeho – zvonků cinkot ranní,
k životu novému budících.
Co kdy jinoch myslel, děva snila,
co kdy nervem chvělo některým,
uskutečněno mní v lásky době –
chvějeť mocně tělem veškerým.

XXV.

Lehko nyní zamilovanému;
co se chuďas dříve navzdychal,
a než rýmy svedl přece k čemu,
jako kovář ohně nadmýchal!
Otcové nám dávno přezpívali
lásku všelikým už způsobem
a ty písně pěkně napísali,
než se seznámili se hrobem.
Synu, kdy pocítíš lásky tísně,
nepotřebně ohně nedmýchej,
čti jen otců přecitlivé písně,
a k těm písním sobě povzdychej.

XXVI.

Co jest láska? Divná smísenina
z citů časně mládí šálících,
lék to pro rychlejší živobytí
z bejlí ostře v prsou pálících.
Z přátelství, jenž pojí nerozlučně
v štěstí, v strasti prsa blahorodá, –
jistý pud pak – zvyk i mnoho dělá,
pak snad soupeřů též náhlá shoda.
Aby nevymřelo člověčenstvo,
kdy se osud zvrátí větrnatý,
tvoří příroda ty sličné tváře,
slíčné tváře, a ty – pěkné šaty.

XXVII.

„Povždy znovu pochybuju,
je-li cudná, je-li čistá,
nezřím-li jí, kde ji hledám,
již má nedůvěra jistá.
Jak to přijde, u ní víra,
u mne nedůvěra vkvap?“
Klidně přítel odpovídá:
„Protože jsi špatný chlap!“

XXVIII.

Láska shořela jak tenká svíce,
která ve průvanu zaplála,
řek jsem jí, že necítím nic více,
ona hloupě pro to plakala.
Zaštkála, že obecně již ví se,
že jsem u jiných již býval dareba,
pravila, že jistě utopí se,
že jí více žití netřeba.
Rozběhla se a já osel za ní,
moh jsem klidně zůstat seděti,
o utopení že ani zdání,
moh jsem tenkráte již věděti.

XXIX.

Blázny jsem si dělal z hezké děvy,
nazpíval jsem o lásce jí mnoho,
a když věřila v mé lživé zpěvy,
měl jsem nevinnou svou radost z toho.
Však ti blázni, již mne těšívali,
jsou teď starší a jsou zcela jiní,
a že blázni lásku pochovali,
zbláznil bych se s chutí sám už nyní.

XXX.

Po mém pohřbu křepčili,
hudba skočnou hrála,
matka jídlem, nápojem
hosti častovala.
Druhý den se dělili
o mých zámků devět,
že jsem málo zůstavil,
nadělali klevet.
„Komuže mou bývalou
milenku dá máma?“ –
„O tu já se nestarám,
postará se sama.“

XXXI.

Krásný obraz manželů dvou svorných!
Jak dvě vrby v jedné vlně obraz svorně koupají,
stejnou rosu pijí, v stejném slunci žijí,
v stejném vánku lístky lehké houpají.
Jsou jak lilje dvě na jednom keři:
stejně pučí, stejně kvetou, stejně stářím klesají,
ve své sněhobílé barvě lesky
barev duhových všech chovají.
Teskno však, kde dvojspřež divá táhne,
jeden líně jde a druhý skáče,
jeden vpravo, druhý vlevo tíhne,
jeden zpívá si, kdy druhý pláče.

XXXII.

V krásném vodojemu vlnky
obraz hvězdný houpají,
po trávníčku lehké nožky
každé noci stoupají.
„Doňo Anno, doňo krásná,
což ty vlny šeptají?
Zdaž se po manželi starém,
krásná doňo, neptají?“
„Kmetovi již třeba spánku,
aby mnohý dožil den, –
mladá jsem a nepokojný
mám já ještě v noci sen.
Bych mu nerušila spánek,
pudí mne to z lože ven,
a don Fernan, krásný, mladý,
ten má se mnou stejný sen.“

XXXIII.

Černý vůz se padlým sněhem
kolotavě plouží,
kolo vrzá, v stálém pláči
dál a dál se krouží.
Na pokrývce ovetšelé
věnec z myrty leží,
od věnce pak bílá stuha
letmo s vozem běží.
„Koho vezeš? Děvče? Hocha?
Dej mu pánbůh nebe.“
„Starou pannu!“ – „Ach to jiná!
Nechť ji v zemi zebe!“
Černý vůz se padlým sněhem
kolotavě plouží, –
ještě hana těsnou rakev
staré panně ouží.

XXXIV.

Mnohé srdce milovalo,
láskou blaze kvetlo, –
jenže zjara dchnutí mrazu
bílý zvonek zhnětlo.
Hrůzné nemilosrdenství
srdce v poušť vyvrhlo,
a když v bolu churavělo,
smích si z něho strhlo.

XXXV.

Pláče hošík otrhaný:
„Přec se jednou seberu,
tatínkovi, kde ho najdu,
notně holí vyperu.“
„Kdož tvůj otec?“ – „Nač se ptáte –
tatínek je velký pán;
odejel nám – dávno tomu,
když mi dával marcipán.“
„A kam odjel?“ – „Ach, což já vím!
Odejel mil na tisíc,
o maminku nedbá už,
má prý mam těch ještě víc.“

XXXVI.

Nad rovečkem malým živá kostra sedí,
krásná to kdys žena, ve želu:
ležíť radovánek bez otce zde dítě, –
mělať matka mnoho manželů.
Manželů, již z lící porozkvetlých
růže nevinnosti slíbali,
a když lístky seschlé v bláto opadaly,
ještě v smíchu po nich šlapali.
Nesuď nebohé té, dokud neslouchal jsi,
jakou osud zpíval píseň jí,
jinde bajadér snad zas by v svatých chrámích
hanba její došla zšlechtění.

XXXVII.

Nevinnost jest bylina jak vodní,
s větrem po vlnách jenž bludných plove,
jejíž kořen s vlnou narozený
samovraždně rybku k hodům zove.
Lehko vězni nevinnost zachovat,
lehko hlupci býti bez hříchu,
lehko tomu být i beze hříchu,
kdo nepoznal hříchů mocnou pýchu.

XXXVIII.

Nad rovečkem svírá prkno šedé
malou bytost časně zchřadnulou,
vůkol věncem zdobí lilje bledé
posestřenou lilji zvadnutou.
Pozdravení vane matce truhla; –
neplač, bouř že květ tvůj sklátila:
dechl mráz a jasná vlna ztuhla,
než se v řece lidstva zkalila.
Anděl nevinnosti krystaly ty sbírá,
zahřeje je vlastních prsou v hlubinách,
skvějí se, kde sama smrt jen zmírá,
perly rosní po nebeských květinách.

XXXIX.

Co jest Země? – Mocná báně
z kostí vetchých, z popele,
velký hřbitov, tvor kde
všaký druhu tělem ustele.
Báně povrch zlatoskvělá
hvězdy bílé podoba,
uvnitř dech a světlo mroucí,
teskná smrti poroba.
Bytost jakás klamná příkrov
skvostný na báň prostřela,
jaký as se děvě dává,
kdy co poupě zemřela.

XL.

Humor jesti kvítko stobarevné,
vzejde v krušných dobách lidstva žití,
tak jak podle krásné báje vzešlo
z krve, ze slz páně pestré kvítí.
Krásná doba, dokud humor nebyl!
Nestávalo touhy ani smutku,
neb kde smích se hledá, výsměch líhne,
musel žal dřív být a chyba v skutku.
Humor jesti rosou lidstva žízni, –
nesmějíť se jenom šílení!
Často výsměch chybu ponapravil,
často udusil vtip kvílení.

XLI.

Smutným náhle oko nevěstino,
smutným celé družstvo svatební,
potkají-li lidé zveselení
průvod černý – průvod pohřební.
Malý žal ti oko dříve jasné,
dobu blaha náhle zakalí,
tak jak kapka jedu čistou studni,
celé město morem zahalí.
Voníš k růži, avšak v okamžení
nepomníš už růže příznivé,
na bolest však, trn-li tebe píchl,
vzpomínají jizvy ošklivé.

XLII.

Co jest slza? – Skvostná karbunkule
v noci světlem divným zářící
a svou září charé noční stíny
a jich dusné strachy mařící.
Co jest slza? – Kapka rosy chladné,
jakou palčivý blín nasází,
kapka ta jak vlna v okeánu
celé nebe sama obrazí.
Co jest slza? – Mlíčná nebes střída,
stříbra zář to modrem stopená,
tisícerých chová v sobě světel,
tisícerých světel bez jména.

XLIII.

Smutek promění nám v sněžné lady
náhle myšlenkové krásné světy,
a dá za to – leckdy ovšem vhod nám –
bezovocné, chudé, ledne květy.
Slza v smutku – dešť to vlažný, jarní,
holou zemi mění v živé sady,
a z té půdy poslzené vzrostou
květů myšlenkových jarní vnady.

XLIV.

Na vršíku dům stál bláznů –
panna tudy chodila,
chytili ji, aby bláznům
k vůli leccos rodila.
Na stůl si ji posadili,
pod sklenici vklopili,
aby pěkně přibývala,
notně pod ní topili.
Panna arci churavěla,
panna arci skonala;
radost tu však blázni měli,
pannou že jim zůstala.
Bravo, páni literáti!
dejte pozor na ženské,
byť i písemnictví pošlo, –
jen když bude panenské!

XLV.

Nad blázincem věž se štíhlá vzpíná,
jako pomoc z nebes dálných vzývá,
či jak nade rovem zpustlým leckdy
matkobijce ruka vyschlá čnívá.
Což ti zaživa zde pohrobení,
což jsou matkobijci mezi nimi? –
Ovšem! – Chtěli nad věhlasnou matku,
nad přírodu býti moudřejšími.

XLVI.

Z Kateřinek dlouhý tah se,
černý tah se vleče –
co se vleče,
neuteče.
Přece blázni jsou též moudří,
moudrého cos mají,
moudrého co mají? –
Umírají.

XLVII.

V vlasti jsem, a přece divná tužba
svírá prsa těsným okovem,
stoupám místa od dětinství milá,
a přec nejsem zde víc domovem.
Cize tváře, cize chladné zvyky,
cize citům zvuky kolem znějí,
že bych zaplakal si v domě vlastním
píseň tužby – toužnou Odysseji.

XLVIII.

Otce, matku, lásku oželíme,
jsou-li pohrobeni zemí svatou,
hůř však, dokud trapná nejistota
budoucí nám hrozí teprv ztrátou.
U matčina lože s bratry stojím,
chudák, dlouho nám již postonává,
darmo tážem se, zdaž naděje nám,
zdaž snad sirotkům nám dokonává
U matčina lože doktor starý,
neví nic a moudře hlavou kývá:
„Neumře-li, budte bez starostí,
zůstane vám jistě dlouho živa."

XLIX.

Upřímně se, bratři, zpovídejme,
upřímně si sdělme svoje hříchy,
vyznejme, že co nám škodí, jesti –
příliš dobrá vůle, málo pýchy.
Každý dál chce letět, nežli může,
slabého být celku silná půle,
a ten kámen, přes nějž klopýtáme, –
málo pýchy, příliš dobrá vůle.
Vlastní ceny žádný dobře nezná,
kde má mluvit, tam je mdlý a tichý,
a kde mluví, tam mu zase vadí –
příliš dobrá vůle, málo pýchy.

L.

Milost! – Můž-li slavík jemný mnohým
krásnějšího slova zapěti?
Může-li však noční šedá sova
hrůznějšího také úpěti? - -
Strom bych žití svého v zemi vsadil,
krví vřelou denně zalíval,
tlukotem ho srdce okopával,
aby s časem stejně prospíval.
A kdy prsou hrany vyzvánějí,
že jsem smrt si pracně vydobyl,
ze stromu bych zestárlého sobě
motyku a prkna vyrobil.
Motykou a prkny připravil si
jámu, lůžko, jež mne pohostí,
ó kéž vichr jámu sám zaváje! –
jiných žádných nechci milostí.

LI.

Strom květ nese, dokud neuchřadne,
lilje voní, dokud neuvadne,
hvězda svítí, dokud nezapadne,
sopka pálí, dokud nevychladne,
sníh se bělí, než se v vodu shlukne, –
pěvec zpívá, než mu slabá struna,
nebo srdce v úzkých prsou pukne.
Blaha dáno, že až k přesycení,
strastí dáno, že.až k nesnesení,
však to přejde, až se ve hrob svinu,
vždyť si také jednou odpočinu.
Na rozcestí roste pěkné kvítí:
„Že nemusí píseň věčně žíti.“

LII.

Zhlížela se vrba u potoku,
zkalilo se oko bystrých toků –
nedbá o mne žádný, ba pražádný,
nedbámť o žádného, v srdci chladný.
Vítám led, jenž kol hrudi se klade,
vždyť i led má svoje něžné kvítí; –
pěknýmť bodlák v růžovém i sadě, –
proč by nemoh též své trní míti?